

Splits zelf de sociale zekerheid !

De splitsing van de sociale zekerheid is een oude eis van de Vlaamse Beweging maar blijft voorlopig actueel. De politieke wereld is nog altijd doof voor deze vraag onder druk van de traditionele instellingen die het unitaire systeem in stand willen houden. Het Vlaams Neutraal Ziekenfonds steunt deze eis en ijvert ondubbelzinnig voor een splitsing van de sociale zekerheid. Elk lid dat bij ons aansluit, geeft te verstaan dat de splitsing ook zijn bekommernis is. Bouw mee aan een beter en onafhankelijk Vlaanderen,

en zet vandaag nog de stap naar het Vlaams Neutraal Ziekenfonds. Bovendien vindt u in ons een ideale partner in uw ziekteverzekering. Naast de wettelijke verzekering, bieden we u een interessant aanvullend pakket. Zo betalen we onder meer alternatieve raadplegingen, brilglazen, homeopathie, tandprothesen en voetverzorging terug. Daarnaast bieden wij premies bij geboorte en jeugdkampen, een mooie keuze uit boeiende jongerenavonturen en een aantrekkelijke en betaalbare hospitalisatieverzekering.

Aansluiten is heel eenvoudig. Eén telefoontje is voldoende: 0800-179 75. De rest doen wij. Toch nog dit. Het Vlaams Neutraal Ziekenfonds heeft kantoren dicht bij u in de buurt. Vraag ernaar via ons gratis nummer of surf even naar onze webstek: www.vnz.be.

Hoofdzetel: Hoogstratenplein 1 - 2800 Mechelen - www.vnz.be

België / Belgique
P.B.
ANTWERPEN X
8 / 1164

BORMSHUIS BROEDERBAND

TWEEMAANDELIJKS VLAAMS-NATIONAAL TIJDSCHRIFT

voor

BROEDERBANDERS en VRIENDEN VAN HET BORMSHUIS

Jrg. 41, nr. 3/4, mei-juni 2004
(verschijnt niet in juli-augustus)
Afgiftekantoor: Antwerpen X

Verantw. uitgever: Mr. Herman Wagemans, Volkstraat 30, 2000 Antwerpen

Nu! Nu! Nu!

Klonk uit duizend'n monden,
over 'n Brabants marktplein.
Als een stormend refrein
toen w'in Halle stonden.

Hoelang mijn Vlaanderen,
zal je nog op de straat,
tegen dat land van haat,
je grieven uitschreeuwen?

Omdat de machtigen
nog nooit wilden horen.
Je mag ze niet storen,
in hun pesterijen.

"L'Etat' luidt hun devies
is er voor ons alleen.
En lachen met 't geweest.
Zij dulden geen geknies.

Van dat betogend volk,
dat stamelt aan de poort.
Het heeft nog noot gehoord,
als er een opstand kolkte.

De leiders blussen weer
zij kruipen voor die staat
en denken aan hun baat.
Volk, tot volgende keer.

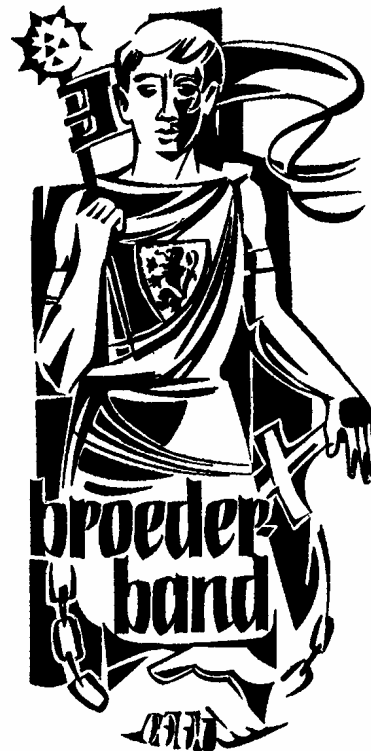
Hein

BORMSHUIS BROEDERBAND

TWEEMAANDELIJKS VLAAMS-NATIONAAL TIJDSCHRIFT

voor

BROEDERBANDERS en VRIENDEN VAN HET BORMSHUIS

Jrg. 41, nr. 3/4, mei-juni 2004
(verschijnt niet in juli-augustus)
Afgiftekantoor: Antwerpen X

Verantw. uitgever: Mr. Herman Wagemans, Volkstraat 30, 2000 Antwerpen

COLOFON

Redactie en administratie:

Volkstraat 30, 2000 Antwerpen
Tel. + fax: 03 238 33 99
Permanentie: enkel op zaterdag tijdens
de openingsuren van het Bormshuis
borms@vlaanderen.org

Hoofdredacteur: Luk Dieudonné
Werkten mee aan dit nummer:
Alex Victor Colen,
Guido Naets,
Roeland Raes,
Frans van Campenhout,
Lieve van Onckelen
Verzending: Francine en Werner
van Hoogten-Michielsen

Bormshuis-Broederband
is een gemeenschappelijk tijdschrift
voor Broederbanders en Vrienden van het Bormshuis

De richtprijs van de jaarlijkse Broederband-lidmaatschapsbijdrage bedraagt 10 €.
- **Broederband Antwerpen** 419-8055521-87
(+ ex-West-Vl., ex-Pajottenl. en ex-Leuven-Limburg)
Volkstraat 30, 2000 Antwerpen 03 238 33 99
- **Broederband Gent–St.-Niklaas** 447-0086631-32
Elza Van der Donck, Kortrijksepoortstraat 265, 9000 Gent 09 225 84
48

De richtprijs van de jaarlijkse lidmaatschapsbijdrage van de **Vrienden van het Bormshuis** bedraagt 10 €. Een steunend lidmaatschap voor personen en het lidmaatschap voor organisaties, firma's en instellingen bedraagt min. 25 €.
Gelieve uitsluitend te storten op de rekening van het Bormshuis.

Bormshuis, Documentatie- en archiefcentrum
voor de geschiedenis van de Vlaamse Beweging VZW 419-8045261-12
Volkstraat 30, 2000 Antwerpen
Tel./fax: 03 238 33 99 (enkel permanentie tijdens de openingsuren)
E-post: borms@vlaanderen.org
Openingsuren: dinsdag en vrijdag: 14.30 - 16.30 u. en zaterdag: 10 - 16 u.
Groepsbezoeken met rondleiding op afspraak.

Voor wie 10 € te veel is, die betaalt wat zij/hij kan of geeft discreet een seintje. Niemand mag als lezer verloren gaan omwille van financiële zorgen. Zij die het zich kunnen veroorloven, mogen dit uiteraard compenseren door wat meer over te maken. Dat is traditionele Broederband- én Bormshuis-solidariteit.

Oude nummers van (*Bormshuis-*)*Broederband* zijn op vraag beschikbaar. Ondertekende artikels vallen onder de verantwoordelijkheid van de auteurs. Officiële standpunten worden als dusdanig vermeld.

AGENDA

VAN 18 MEI TOT EN MET 25 SEPTEMBER 2004 loopt in de toonzaal Jan van Hoogten de tentoonstelling: **WIE IS WIE (IN FOTO'S) IN DE VLAAMSE BEWEGING?** We nodigen alle lezers uit ons te helpen personen te identificeren op de duizenden foto's uit ons fotoarchief.

ZATERDAG 5 JUNI: ANTIQUARIAAT Bormshuis geopend van 13 tot 16 u.

ZATERDAG 26 JUNI: RADICALE SPORENHERDENKING "VLAANDEREN – DE NEDERLANDEN – EUROPA" om 20 u. in zaal Harmonie, Mechelsesteenweg 216 te Antwerpen m.m.v. volkskunstgroep Vlier. (Org.: Voorpost)

ZATERDAG 3 JULI: WERKDAG VOOR MEDEWERKERS EN VRIJWILLIGERS in het Bormshuis van 12 tot 16 u. **ANTIQUARIAAT** geopend van 13 tot 16 u.

JULI-AUGUSTUS: Het Bormshuis is tijdens de normale openingsuren geopend in augustus, maar **in juli enkel op zaterdag!**

ZATERDAG 21 AUGUSTUS: VLAAMSE KAMERAADSCHAPSAVOND om 20 u. te Diksmuide. (Org. Voorpost)

ZONDAG 22 AUGUSTUS: IJZERWAKE "VLAANDEREN IN EUROPA: VRIJ EN ONAFHANKELIJK" te Steenstrate (leper), Baan Diksmuide-leper, te 11 u. op de eigen IJzerwakeweide naast het monument voor de gebroeders Van Raemdonck. Info: Lieve van Onckelen: 03 238 27 49 – secretariaat@ijzerwake.org – www.ijzerwake.org. (Org.: IJzerwake vzw)

ZATERDAG 4 SEPTEMBER: WERKDAG VOOR MEDEWERKERS EN VRIJWILLIGERS in het Bormshuis van 12 tot 16 u.
ANTIQUARIAAT geopend van 13 tot 16 u. in het Bormshuis.

ZONDAG 5 SEPTEMBER: HERDENKING HECHTENISKAMP LOKEREN in de Paterskerk te Lokeren om 11 u., met tentoonstelling van werken en stukken uit het kamp in de Kloosterhal naast de kerk van 10 tot 17 u. (Org.: HEKALO)

DINSDAG 7 SEPTEMBER: ONTMOETINGSDAG met bus- en bootreis naar natuurreservaat De Biesbosch en Geertruidenberg (NL). Informatie bij Cor Verresen: 03 484 33 54. (Org. Vriendenkring oud-leden Sint-Arnout en Beatrijs)

ZATERDAG 11 SEPTEMBER: HERDENKING IRMA LAPLASSE en andere slachtoffers van de repressie. Sint-Katharinakerk te Assebroek (Brugge) te 15 u. en aan het graf van Irma Laplasse op de stedelijke begraafplaats te 16.30 u. Informatie: Nikolay Holthoff (0478 82 43 43). (Org.: Comité Eerherstel Irma Laplasse).

In de geest van de eenheidsgedachte (Godsvrede) die door de Fronters, maar ook door Dr. Borms werd uitgedragen, worden in deze kalender uitsluitend activiteiten aangekondigd waar alle Vlamingen welkom zijn. Mogen we de organisatoren vragen ons tijdig de ontbrekende gegevens te bezorgen?

ONAFHANKELIJK ZIEKENFONDS VLAANDEREN GROEP FLANDRIA

Secretariaten: Telefoon   Fax
Holstraat 21, 9000 Gent   09 223 52 27   09 223 55 66
Poelstraat 40, 9820 Merelbeke   09 230 79 09   09 232 18 90
Onze deskundige klantenadviseurs in ons Vlaams Ziekenfonds zijn er voor u met duidelijke informatie en een persoonlijke aanpak.

RESTAURANT 'T PALINGHUIS a/d SCHELDE

Oude Brugstraat 16, 9200 Schoonaarde   052 42 32 46
DE FAMILIEZAAK MET TRADITIE. Jan Pauwels-De Brauwer
Wekelijkse rustdag: vrijdag tot zaterdag 18 uur.

VICKY SHOES – Meersman

Scheldestraat 65, 9140 Temse   03 771 11 71
MEPHISTO-SPECIALIST

VLAAMS NEUTRAAL ZIEKENFONDS

IJzerlaan 16, 9000 Gent   0800 179 75

V L A A M S - B R A B A N T

VLAAMS NEUTRAAL ZIEKENFONDS

Duisburgsesteenweg 149, 3090 Overijse   0800 179 75
Met o.a. kantoren te Kortenberg, Sint-Genesius-Rode, Tienen en Vilvoorde.

W E S T - V L A A N D E R E N

BRUGSE BOEKHANDEL K. DE MEESTER

Dyver 2, 8000 Brugge   050 33 29 52
Levert alle boeken.

TAVERNE CRAYENEST

De Smet de Nayerlaan 13, 8370 Blankenberge
Het enige restaurant aan de kust dat uitkomt voor zijn rechts flamingantisme.

VLAAMS NEUTRAAL ZIEKENFONDS

Graaf Gwijde van Namenstraat 7 te 8500 Kortrijk   0800 179 75
Met o.a. kantoren te Brugge, Ieper, Izegem, Menen en Roeselare.

't Pallieterke

Te koop bij uw dagbladhandelaar of via abonnement

Alle info: 03/232 14 17 of redactie@pallieterke.info

SPLITSING: TOT WELKE PRIJS?

Beste Broederband- en Bormsvrienden,

Een kleine 13.000 betogers, dat aantal kwam te Halle op 9 mei opdagen voor de betoging die de splitsing eiste van de kiesomschrijving Brussel-Halle-Vilvoorde. Niet meer de aantallen van de Marsen rond Brussel, maar in het gegeven maatschappelijk klimaat geen al te slecht resultaat. Wat er ook van zij, het is een gerechtvaardigde eis om een einde te maken aan een van de laatste anomalieën – maar lang niet de enige – in het onontwarbare institutionele kluwen van de alsmaar meer gekunstelde constructie die België wordt genoemd.

Alle democratisch verkozen partijen hadden een delegatie gezonden, paradoxaal genoeg zelfs die die in het federale parlement halsstarrig de voet op de rem houden in dit dossier. Men moet het maar afbrengen om zo huichelachtig te zijn. Of het ongestraft gebeurt...

Al onmiddellijk na de betoging nodigde Vlaams VLD-minister-president Somers, geïnspireerd door een 'spontane' oproep van SP.a-burgemeester Leo Peeters (Kapelle-op-den-Bos) op de betoging, prompt de burgemeesters van Halle-Vilvoorde en de voorzitters van de zogenaamde 'democratische partijen' uit voor een overleg. Wat al even prompt werd geboycot door CD&V, N-VA en ja ook door Groen! Voor die laatste was de aanleiding evenwel dat ze toch geen federale gekozenen meer hadden en dat ze er dus toch niets aan konden doen... Alsof dat de groenen ooit zou weerhouden zich te mengen in zaken waar ze niets van afweten, maar dit terzijde.

Resultaat van dat overleg: de burgemeesters van SP.a- en VLD-signatuur – konden we anders verwachten – lieten zich lijmen door de top van hun respectievelijke partijen. Zij legden zich neer bij de plechtige belofte van de voorzitters van VLD, SP.a en ja, zelfs Spirit mocht – in haar "*Ijdzame rol (...) in de versmachten-de armen van SP.A-voorzitter Steve Stevaert*" (Bart Brinckman in *De Standaard* van 15 mei) – mee opdraven, dat de splitsing van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde ná de verkiezingen van 13 juni naar een communautair forum – de zoveelste doofpot – wordt verschoven, maar dat de splitsing "*desnoods met de stemmen van de Vlaamse meerderheid in de Kamer en Senaat*" wordt uitgevoerd vóór het einde van het jaar. Bovendien zonder dat er een prijs voor zal betaald worden. Flink toch?

Stond de splitsing van Brussel-Halle-Vilvoorde echter niet in het huidige Vlaamse regeerakkoord dat op 8 juli 1999 plechtig werd ondertekend door liberalen, socialisten, groenen en... de toenmalige Volksunie? En bovendien, bestaat er niet zoiets als de fameuze alarmbelprocedure die de Franstaligen zonder enige twijfel zullen aanwenden om die beslissing ongedaan te maken. Wie maakt wie blaas-kens wijs?

Bij het schrijven van dit artikel staan dus enkel nog de vijf CD&V-burgemeesters pal achter de boycot van de Europese verkiezingen. Voor hoe lang? Immers, "*de burgemeesters beseffen dat ze hun dreiging de Europese verkiezingen te 'boycotten', niet hard kunnen maken*", merkte Mark Deweert terecht op in *De Tijd*

van 15 mei. Zo zei CD&V-burgemeester Michel Doomst (Gooik) reeds dat hij door-
gaat maar dat *“het recht om te kiezen gerespecteerd”* zal worden. Zit er dan toch
nog een ‘eervolle uitweg’ in de pijplijn?

En wat met die andere CD&V-burgemeester Jean-Luc Dehaene (Vilvoorde) die
enkel burgemeester kon worden dankzij de steun van het FDF? Zal die soms als
een Don Quichotte tot het bittere einde volharden in de boosheid? Wie dat gelooft,
stond beslist niet op de eerste rij toen de verstandelijke vermogens werden uitge-
deeld.

Voor de VLD is CD&V/N-VA dé tegenstander, en vice versa. De zogenaamd
krachtadige houding van oppositiepartij CD&V is dus niets anders dan electoraal
kemphaangedrag tegenover de VLD. Die draagt er als grootste regeringspartij in-
derdaad de grootste verantwoordelijkheid voor dat de splitsing van Brussel-Halle-
Vilvoorde als onderdeel van het regeerakkoord niet werd uitgevoerd. Heeft de
voorloper van de CD&V in haar decennialange regerings’kuur’ er echter zelf ooit
ook maar één vinger voor uitgestoken?

Na het zogenaamde Vlaams Frontoverleg ten kantore Somers dreigden de Frans-
staligen, Walen én Brusselaars, onmiddellijk met het terug ter discussie stellen van
de overheveling van de Voer naar Limburg en zelfs met een verdere uitbreiding
van het Brusselse stadsgewest ten koste van Vlaams-Brabant. Dit laatste niet be-
perkt tot de huidige faciliteitengemeenten, maar tot aan de poorten van Mechelen
en Leuven en allicht met de lang verhoopte zuidelijke corridor naar Waals-Bra-
bant.

Als de Franstaligen botweg NON zeggen, dan doen de traditionele ‘Vlaamse’ par-
tijen het in hun broek en niet enkel die van de huidige meerderheid. Dat was dertig
jaar geleden al zo, en niets laat vermoeden dat daar binnen afzienbare tijd ook
maar iets aan zal veranderen. Als men nu reeds vóór de verkiezingen vaststelt
hoe CD&V-voorzitter Leterme sussende woorden spreekt in de Franstalige pers;
kunnen we dan wel geloven in de parmantige belofte van het kartel CD&V/N-VA
om niet in een Vlaamse regering te stappen zonder de splitsing van Brussel-Halle-
Vilvoorde? Wordt dat dossier voor CD&V/N-VA echt een breekpunt bij eventuele
Vlaamse – en later federale? – regeringsonderhandelingen?

Zelfs zonder Madame Blanche te zijn, kan men gezien de ervaringen uit het verle-
den wel niet anders dan daar héél sterk aan twijfelen.

Het is bovendien nog maar af te wachten of de CD&V überhaupt aan bod komt bij
de vorming van een nieuwe Vlaamse regering. Ze mag met haar kartel met de N-
VA dan wel sterk scoren in de peilingen, en wellicht ook bij de verkiezingen zelf,
het is echter niet altijd de grootste partij die na verkiezingen met de prijzen gaat
lopen, zoals de Antwerpse gemeenteraadsverkiezingen in 2000 leerden.

Even terzijde: als het kartel CD&V/N-VA al in de Vlaamse prijzen valt, en daarvoor
moeten de peilingen betreffende de slechte VLD-resultaten ook uitkomen, dan kan
men er donder op zeggen dat er ook vervroegde federale verkiezingen worden
uitgeschreven, wellicht de laatste federale verkiezingen die afzonderlijk van de re-
gionale worden georganiseerd. Die ogenschijnlijk banale, maar zeer symbolische
toegeving zal de voorzitter van de wellicht onvermijdelijke – Vlaamse en federale –
coalitiepartner SP.a zonder twijfel enorm plezieren. Licht dat die brave man en zijn
teletubbies immers niet al een hele tijd zwaar op de maag?

AANBEVOLEN

Het jaarlijks tarief voor opname in deze rubriek bedraagt 3 euro per regel en per
inlassing. Men moet echter instemmen met opeenvolgende inlassingen tot het
einde van het jaar. Geïnteresseerden kunnen terecht bij:
Gaby Rosci, p/a Volkstraat 30, 2000 Antwerpen. (privé: 03 239 73 44)

ANTWERPEN

BANDAGIST ABC – APOTHEEK ANTVERPIA

Steunkousen – breukbanden – rug-buikgordels – orthopedische
sandalen – sportverbanden – incontinentie – en thuisverzorging
Boechoutsesteenweg 15, 2540 Hove 03 455 94 61
Statielei 18, 2640 Mortsel 03 449 96 61
Nationalestraat 150, 2000 Antwerpen 03 237 45 25
Fruithoflaan 10, 2600 Berchem 03 230 61 86
St.-Goriksplein 4, 2650 Edegem 03 457 27 24
H. Consciencestraat 54, 2800 Mechelen 015 43 26 46
Lambrechtshoekenlaan 266, 2170 Merksem 03 645 29 33

FOCUS VERZEKERINGEN NV

Lamorinièrestraat 120, 2018 Antwerpen 03 230 30 70
Alle verzekeringen met de voornaamste maatschappijen.
Aan de meest voordelige premies en met de beste voorwaarden.

MILO SCHOONMAAK

Smallandlaan 1-3, 2660 Hoboken 03 820 96 00
“Professionele schoonmaak laat u beter aan ons over.”

VLAAMS NEUTRAAL ZIEKENFONDS

Hoogstratenplein 1, 2800 Mechelen 0800 179 75
Met o.a. kantoren te Antwerpen, Heist-op-den-Berg, Kapellen, Mol,
Turnhout, Willebroek en Wommelgem.

LIMBURG

VLAAMS NEUTRAAL ZIEKENFONDS

Burg. Bollenstraat 1/4, 3500 Hasselt 0800 179 75

OOST-VLAANDEREN

BRILLENHUIS WAASMUNSTER

Schrijberg 136, 9250 Waasmunster 03 772 40 66
Let wel: alleen op dit adres geven wij EXTRA GROTE KAMERADEN-
KORTING! ALLEEN VOOR VNJ'ers, leden SINT-MAARTENFONDS,
BROEDERBANDERS en BORMSHUISVRIENDEN!
Ook alle contactlenzen.
Baan Antwerpen-Gent, 20 minuten van Antwerpen, Gent en Brussel.

de van de heer Guido Naets, die begon met een kleine familiegeschiedenis en eindigde met een boodschap, gericht op de actualiteit van de komende verkiezingen, meer bepaald een (naar mijn mening zeker goedbedoelde maar spijtig genoeg weinig realistische) oproep tot samenwerking tussen de conservatieve oppositiepartijen. Dergelijke oproep past zeker in de geest van dr. Borms, die ook steeds de eendracht onder de Vlamingen nastreefde. Na de herdenking vonden heel wat bezoekers hun weg naar het Bormshuis.

Ik dank graag al wie aan deze herdenking meewerkte en zeker ook alle aanwezigen die getuigden van hun trouw aan dr. Borms en daar het gure weer voor trostseerden.

De tekst van de rede van de heer Naets leest u elders in dit nummer.

Lieve van Onckelen
Conservator

MATERIAALSCHENKINGEN AAN HET BORMSHUIS

Naast de recensie-exemplaren van publicaties en de tijdschriften die als ruilabonnement bij de redactie van *Bormshuis-Broederband* toekwamen, ontving het Bormshuis materiaalschenken van:

Martin Dieudonné uit Deurne (PK/TS); Johann Vancoppenolle uit Sint-Truiden (TS); Karel van Haerenborgh uit Zoersel (PK/TS); Werner van Hoogten uit Berchem (AR/AV/BK/TS).

AR = archiefstukken (handschriften, brieven, pamfletten, uitnodigingen...)

AV = audiovisuele documentatie (foto, film, video, geluidsdragers, affiches, kentekens, kunst en artisanale voorwerpen,...)

BK = boeken en brochures

PK = persknipsels

TS = tijdschriften

LIDMAATSCHAP VRIENDEN VAN HET BORMSHUIS 2004

Gewoon lidmaatschap: richtprijs 10 € per jaar.

Steunlidmaatschap: minimum 25 € per jaar.

Lidmaatschap voor organisaties, firma's en instellingen: minimum 25 € per jaar.

Uw overschrijving graag op rekening 419-8045261-12 van het Bormshuis te 2000 Antwerpen.

Steunende leden en organisaties ontvangen de brochure **Bormshuis: een kennismaking** alsook uitnodigingen voor de openingen van onze tentoonstellingen.

B

Als u de letter "B" aantreft op uw adresetiket bent u een van de 115 leden van de Vrienden van het Bormshuis die het lidgeld voor 2004 nog niet betaalde. Als u wilt verzekerd zijn van verdere ontvangst van dit tijdschrift nodigen wij u hierbij uit uw lidgeld (zie tarieven op pag. 2) zo snel mogelijk te voldoen. Bedenk dat het Bormshuis slechts bestaat dankzij de steun- en lidgeld van zijn vrienden.

De vraag is maar of de CD&V op het federale niveau werkelijk *incontournable* wordt, gehandicapt als ze is omdat er geen evenwaardige Franstalige zusterpartij meer bestaat om samen tot een federale regering toe te treden. Die wordt immers naar aloude Belgische gewoonte bij elkaar gehouden met de krakkemikkige touwtjes van het Belgisch paritair evenwichtstelsel.

Misschien komt er wel een rooms-rood-groene coalitie, met Ecolo en Groen!, op voorwaarde dat die laatste natuurlijk in minstens één Vlaamse provincie over de 5 %-kiesdrempel geraakt om, en met één gekozene, onmiddellijk een ministerpost op te kunnen eisen. Dergelijk scenario zou ook nog het leuke bijverschijnsel opleveren dat de erfgenamen van de Volksunie met hun respectievelijke aanhangwagentje straks "*gezellig samen in de regering*" kunnen zitten waarbij "*Geert Bourgeois en Bert Ancliaux weer een team vormen*" (Bart Brinckman in *De Standaard* van 15 mei). Maar de groenen kunnen, rekening houdend met fors stemmenverlies voor de VLD, evengoed op de wip komen te zitten om paars opnieuw te depanneren.

Eén zaak is wel duidelijk: de splitsing van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde zal dan een nog langere lijdensweg kennen dan tot nu toe het geval is.

De betoging van 9 mei dreigt door al dit pre- en te verwachten postelectoraal getrekkebek de zoveelste Vlaamse slag in het water te zullen worden, of in het beste geval een zoveelste uiting van Vlaamse onmacht. De vrees is niet ongegrond – als er al iets zal bewegen in het splitsingsdossier – dat Vlaanderen daar zwaar zal voor betalen. Moet betalen. Nog maar eens.

Daar zal geen enkel zogenaamd Vlaams kartel of front met een van de huidige 'Vlaamse' traditionele partijen ook maar iets aan kunnen verhelpen. Integendeel.

De enige oplossing is en blijft de uitroeping van de Vlaamse onafhankelijkheid door de verzamelde Vlaamse volksvertegenwoordigers van de regionale en federale parlementen. Een daad die even legitiem en democratisch is als de afscheiding van België van Nederland in 1830.

Maar of 'ze' daar het lef voor hebben...

Op het gevaar af door het handjevol volhardende briefschrijvers weer op de vingers getikt te worden wegens vermeende partijpolitieke vooringenomenheid, kan ik echter niet nalaten vast te stellen dat zowel in de mediaverslaggeving over de betoging te Halle, alsook in het overleg van het Mechelse wonderkind weer één bepaalde partij buiten de prijzen viel. Louter een vaststelling die ik mij veroorloof, meer niet. Staat u mij toe?

Het cynische daarbij is dat van het hele schijnheilige gedoe rond de splitsing van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde slecht één partij – en dit zonder zelf ook maar iets te moeten doen – electoraal garen zal spinnen, *op* 13 juni en *bij* de volgende (wellicht vervroegde) federale verkiezingen. U mag eenmaal raden wie.

Luk Dieudonné
Hoofdredacteur

BORMSHERDENKING MERKSEM 2004 GELEGENHEIDSREDE DOOR GUIDO NAETS

Ik heb voor het eerst over August Borms horen spreken door mijn grootvader aan moederszijde, Georges de la Haye, die op enkele maanden na even oud was als Borms; zoiets schept een speciale band. Hij was zelf de vervlaamste kleinzoon van een Luxemburgse edelman, Nicolas de la Haye, die 100 jaar tevoren geboren was in Niederanven.

Die Nicolas was zijn loopbaan begonnen als onderofficier in het Oostenrijkse leger liep over naar de Fransen; ging als officier met Napoleon mee naar Rusland (een Oostfronter dus), kwam gezond en wel terug... Als ik luister naar Heinrich Heines "*Nach Frankreich zogen zwei Grenadiere, die waren in Russland gefangen*" zie ik altijd voor ogen de grootvader van mijn boma.

Na het Congres van Wenen werd hij generaal in het leger van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden. Na de Belgische secessie sloot hij zich aan bij de opstandelingen en werd op den duur luitenant-generaal in het Belgische leger om ten slotte in 1860 in Leuven te sterven.

Mijn baardige opa had denkkelijk meer bewondering voor zijn aalgladde grootvader dan voor zijn beginselvaste leeftijdsgenoot, August Borms. Opportunisme of rechtlijnigheid, idealisme of Realpolitik, dat is altijd de keuze.

Mijn vader Frans Naets heb ik altijd met de grootste sympathie over Borms weten spreken. Hij kwam nochtans niet uit een Vlaams-nationaal nest, al trokken enkele van zijn broers wel naar het Oostfront. Nee, hij kwam uit de kring van KAJ, KWB, ACW en heeft daar heel zijn leven het beste van zijn krachten aan gegeven. Het milieu dus waar men vandaag de grootste huiver heeft tegen alles wat Vlaams is en waar men zelfs al op zijn 'qui vive' is voor de schuchtere alliantie van CD&V met N-VA. Mijn vader was van vorming linotypist bij Drukkerij De Vlijt en heeft vaak het Bormsgedicht van Willem Elsschot uit zijn letterkast gehaald maar ik denk dat hij dat stiekem deed, want bij De Vlijt werden vooral gedichten van Alice Nahon en Albe gedrukt. Mijn vader zag de Belgische Staat als een On-staat omdat die een kreupele grijsaard voor het vuurpeloton sleepte.

De derde man die ik over Borms hoorde vertellen was Godfried Rooms, die ik in verband met mijn journalistieke loopbaan in Duitsland ging opzoeken in zijn bosvilla in Rheinbach ten westen van Bonn in 1962. Rooms was ook twee keer ter dood veroordeeld, eerst omwille van zijn aandeel in het activisme, dan omwille van zijn aandeel in de Flamenpolitiek in het Derde Rijk. Hij vertelde me over de verkiezing van 1928 toen Borms vanuit de gevangenis bijna dubbel zoveel stemmen haalde als de liberale franskiljon Baelde, die was voorgedragen door alle (wat men nu zou noemen) "democratische partijen". Hij beleefde nog binnenpret toen hij vertelde dat de Belgen samen met de Fransen het Ruhrgebied gingen bezetten om de herstelbetalingen van het Verdrag van Versailles af te dwingen en hoe hij toen 's nachts in de kazernes de vrachtwagens van het Belgische leger ging saboteren...

Heeft de strijd van August Borms nog een betekenis voor deze tijd? Hebben we daar nog een boodschap aan? Volgens de politiek correcte klasse is Vlaamse strijd flauwekul voor fanatieke romantici. Volgens het rode ex-kamerlid uit

NIEUWS UIT HET BORMSHUIS

	Telefoon	Fax	E-postadres
Bormshuis	03 238 33 99	03 238 33 99	borms@vlaanderen.org
Voorzitter:			
Hugo van Dingenen	03 324 14 60		
Conservator + secretaris:			
Lieve van Onckelen	03 238 27 49	03 238 27 49	lievevanon@pi.be
Ondervoorzitter + ledenadministratie:			
Luk Dieudonné	03 216 15 25	03 238 33 99	luk.dieudonne@pandora.be
Penningmeester:			
Gaby Rosci	03 239 73 44		gaby.rosoci@skynet.be

TOONZAAL JAN VAN HOOGTEN

Na de opening op 15 mei loopt de fototentoonstelling **Wie is wie (in foto's) in de Vlaamse Beweging?** nog tot 25 september en dit tijdens de gewone openingsuren van het Bormshuis. We hopen dat niet alleen onze lezers, maar zo veel mogelijk mensen deze tentoonstelling willen komen bekijken om ons te helpen om personen op de duizenden foto's uit ons fotoarchief te herkennen. Het gaat om zowel om oudere als om recente foto's.

Het is een boeiende fototocht door de geschiedenis van onze rijke Vlaamse Beweging.

Tijdens de maanden juli en augustus is het wel aangewezen, zeker voor wie van ver komt, om vooraf even telefonisch contact op te nemen met het Bormshuis (03 238 33 99) of de conservator (03 238 27 49) want ook Bormshuismedewerkers nemen graag even vakantie.

BORMSHERDENKING

Op 18 april vonden heel wat getrouwen van alle leeftijden opnieuw de weg naar Merksem, de woonplaats van dr. Borms, voor de jaarlijkse Bormsherdenking. Eerwaarde heer Cyriel Moeyaert ging voor in de eucharistieviering in de Sint-Franciscuskerk. Het Scheldekoor onder leiding van Jan Fossey en met soliste Hilde van Hoogten luisterde de viering op. Nadien bleken de weergoden ons na zovele jaren eens niet gunstig gezind, het was guur en nat op het kerkhof waar de bezinning plaats vond aan het graf van dr. Borms. De bloemenhulde, de voordracht van Elke Heylen en de samenzang onder leiding van Rob Verreycken, vormden de bekende elementen van deze sobere en door geluidsproblemen gehandicapte plechtigheid. Maar wat vooral bij de aanwezigen in de smaak viel was de gelegenheidsre-

Van onze trouwe lezer Dries De Schepper noteerden wij:

Ook ik ben lid van het DF uit Vlaamse overtuiging (ook vóór en tijdens de bezetting) en sedert de repressie was het DF een toevlucht voor Vlaams cultureel werk en vooral voor de cultuurverspreiding. Maar... wat blijft er over van de strijd lust van Amter, De Ridder, Van Gerven,... Zoals bij de VTB en VOS is door invloed van een bepaald partijpolitiek verraad niets meer overgebleven van het werk van de pioniers voor een Vlaams radicale inzet. Waar is de tijd van de Marsen op Brussel, de amnestiebetogingen te Antwerpen en te Gent, de 11-Julimanifesten? Evenals de IJzerbedevaart is de ziel en het doel 'Vlaanderen vrij, zelfstandig en baas in eigen huis' verdwenen, en hebben de linkse progressieven het roer in handen met als resultaat het verval in passiviteit, laksheid en verraad.

Dries De Schepper
Evergem

Daarnaast dient tevens vermeld dat het Davidsfonds de betoging van 9 mei te Halle niet heeft aangekondigd in haar ledenblad. Zo ver is het gekomen dat het grootste Vlaamse cultuurfonds, dat nochtans vertegenwoordigd is in het Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen dat aan de basis lag van die betoging, haar leden zelfs niet meer oproept voor een manifestatie voor legitieme Vlaamse eisen.

Luk Dieudonné

ONS FAMILIELEVEN

Hebben ons verlaten:

- de heer **Marcel Grysouille** uit Lede (Lede 8 juni 1930 – Lede 7 april 2004), echtgenoot van mevrouw Blanche Galle en jarenlang lid van Broederband Gent en van de Vrienden van het Bormshuis.
- de heer **Leo Minjauw** uit Borgerhout, Oostfronter en jarenlang lid van de Vrienden van het Bormshuis.
- mevrouw **Anneliese Wolf** uit Borgerhout (Braunlingen (D) 25 april 1923 – Wommelgem 1 februari 2004), echtgenote van Jan Denis en lid van Broederband Antwerpen.

De reactie biedt de familie en de vrienden van deze overleden vrienden haar oprechte deelneming aan.

A

Als u de letter "A" aantreft op uw adresetiket bent u een van de 6 leden van Broederband Antwerpen die het lidgeld voor 2004 nog niet betaalde. Als u wilt verzekerd zijn van verdere ontvangst van dit tijdschrift nodigen wij u hierbij uit uw lidgeld (zie tarieven op pag. 2) zo snel mogelijk te voldoen.

Mol Jef Sleenckx moeten we maar eens ophouden met die "Vlaamse kloterij". Volgens Guy Verhofstadt zijn de communautaire problemen immers voorgoed opgelost. De Volksunie heeft zich toch om die reden ontbonden? Volgens de SS-man uit Hasselt, Steve Stevaert dus, liggen de Vlamingen niet wakker van meer Vlaamse bevoegdheden. Al wat Vlaams is, moet het ontgelden bij politiek correcte journalisten als Mia Doornaert, Chantal Pattyn, Peter Vandermeersch, Geert Van Istendael, Mark Uytterhoeven, Mark Reynebau,... Schrijvers als Benno Barnard, Hugo Claus, Stefan Hertmans, Kristien Hemmerechts, Leonard Nolens, enz. zijn zo bedreven in het beschimpen en vernederen van hun mogelijke lezers dat ze enkel kunnen overleven dank zij de subsidies van de belastingbetaler. Maar ze gunnen mekaar ook onderling het zonlicht niet en wensen mekaar het graf in zoals die Leonard Nolens die over Claus het schotschrift dichtte: "Ik zeik op zijn graf, tot de laatste druppel in zijn keelgat valt, als vergif". U ziet het niveau van onze dichters.

Maar de dictatuur van de intolerantie brokkelt steeds meer af, door de druk van onderuit. De mensen zijn het beu: de leugens, de dubbelzinnigheden, het bedrog. Vooral de laatste jaren zijn zoveel maatregelen tegen de manifeste wil van de burger, vooral van de Vlaamse burger opgelegd dat de revolutie voor de deur staat. Wie zijn oor te luisteren legt bij de man in de straat, bij de werkende mensen, zelfstandigen en kleine ondernemers, bij de mensen in de zorgsector weet dat het uur van de wraak gekomen is. Nog geen 1.000 uitzendingen van het Journaal, het Nieuws, Terzake, de Zevende Dag, Villa Politica, de Laatste Show, Polspoel en Desmet zullen volstaan om de mensen in slaap te wiegen. Want de mensen zijn niet dom zoals de zichzelf democratisch noemende politici denken. Zoals de hedendaagse Lode Craeybeckx, de moedige Leo Peeters in *Knack* van deze week zegt, lachen de mensen de politieke klasse nu radicaal in haar gezicht uit. Straks op 13 juni krijgen we, zoals Marc Platel onlangs voorspelde een nieuwe Bormsverkiezing: alle zichzelf democratisch noemende partijen tegen die éne échte bedreiging van het establishment. Borms achterhaald? Nee, nog nooit zo actueel als vandaag.

In de schoot van Pro Flandria is een Petitionnement gelanceerd dat veel meer handtekeningen van vooraanstaanden heeft verzameld dan het Lentemanifest waarmee de Studiedienst van de CD&V de hoogst verontruste kiezers van de N-VA tracht te lijmen. Het Petitionnement van 1840 was het eerste Vlaamse eisenprogramma, het Petitionnement van 2004 bevat het ultieme eisenprogramma van de Vlaamse Beweging, doodgezwegen door de media: de onafhankelijkheid van Vlaanderen én Wallonië, zoals Tsjechië en Slowakije die twaalf jaar geleden scheidden en over tien dagen als afzonderlijke staten tot de EU zullen toetreden. Dat nadoen zou de vervulling betekenen van de droom van Borms. Pro Flandria, de Denkgroep in de Warande, de Actie Vlaanderen Onafhankelijk en anderen werken er aan.

Nog nooit is de vervulling van de onafhankelijkheidsdroom zo dichtbij geweest als vandaag. Het volstaat dat CD&V, N-VA en Vlaams Blok, als ze op 13 juni samen de volstrekte meerderheid halen – wat hoogst waarschijnlijk is – samen een Vlaamse regering vormen die werk maakt van een Fluwelen Scheiding. De Walen zullen dan ook hun lot in eigen handen nemen. De Secessie kan dan in enkele jaren tijd beslecht zijn. Het was idioot van Commissievoorzitter Prodi om van de

week te verklaren dat regio's die autonome staten worden, automatisch hun EU-lidmaatschap zouden verliezen.

Als CD&V en N-VA zo een brede Vlaamse alliantie afwijzen en liever – onder het roepen van “*Leve België*” – met rood en/of blauw een regering vormen, dan zijn we weer vertrokken voor een nieuwe ronde van “*geven en toegeven*”. En dan zullen we op de volgende Bormsherdenking alleen maar kunnen klagen, dat onze leiders ons weer eens verraden hebben.

Guido Naets

VERSCIJNINGSDATA BORMSHUIS-BROEDERBAND

Nr.	periode	publicatiedatum	teksten bij redactie
5/2004	september-oktober	15 september	15 augustus
6/2004	november-december	15 december	15 november

Mogen we alle correspondenten en bevriende organisaties vragen de data voor de inzending van teksten en aankondigingen **strikt** te respecteren?

Mediaprijs voor TeKoS

Op 22 april werd te Leuven het *Gouden Lampje*, de jaarlijkse mediaprijs van de Universitaire Werkgroep Literatuur en Media (de eerste schrijversacademie in Vlaanderen), uitgereikt aan het tijdschrift TeKoS (Teksten, Kommentaren en studies) uitgegeven door de vzw Delta-Stichting. Voorwaar geen alledaagse gebeurtenis, daar deze prijs eerder werd toebedeeld aan de... VRT en Knack.

Deze mediaprijs gaat in principe naar bijdragen in verband met de problematiek van privacy of media. Het “*Vlaams, dit is Zuid-Nederlands conservatief cultureel tijdschrift*” TeKoS werd gelauwerd omdat het méér dan 25 jaar een onafhankelijk en kritisch geluid laat horen in Vlaanderen en meer in het bijzonder voor de organisatie van een colloquium “*Recht op antwoord. Tegen de dictatuur van het 'politiek correcte' denken*”.

Voorzitter Hans Devroe van de werkgroep stelde het bij de prijsuitreiking als volgt: “*Wij beschouwen literatuur en media niet als vrijblijvende spelletjes, nog minder als kanalen voor desinformatie. Zij moeten durven protesteren tegen onrecht waar en wanneer zich dit voordoet. Men moet er in dit land voor oppassen dat men in naam van 'tolerantie' niet onverdraagzaam wordt. Dat 'democratie' geen rookgordijn wordt voor ondemocratische uitsluiting. Dat 'politiek correct' geen dekmantel wordt voor 'politiek corrupt'. Wij hebben in het verleden (...) gewaarschuwd tegen oorlogs- en andere misleidende politieke retoriek en tegen censuur. Het gaat niet om links of rechts, wij staan boven de partijen. Het gaat om zindelijk denken. Het gaat om fatsoen.*”

Een gelukwens aan het adres van TeKoS is dan ook op zijn plaats.

Wie het tijdschrift TeKoS nog niet kent, kan een proefnummer opvragen bij Postbus 4, 2110 Wijnegem of deltastichting@telenet.be.

LEZERSBRIEVEN

De lezersbrief van Alex Colen over het Davidsfonds in ons vorige nummer weekte enkele reacties los. Zo zond een ons verder onbekende Herman Driesen het volgende bericht per e-post.

Het gaat over uw opmerking over de Gezinsbond in het nr. 2 van het tijdschrift *Bormshuis-Broederband*. Ik citeer “...is nu vertegenwoordigd door lieden die het geweld in het gezin willen bestrijden...”.

Even volgende cijfers omdat ik met deze problematiek zeer vaak in contact kom:

- Dagelijks sterft er in Vlaanderen één (1) kind tengevolge van zware kindermishandeling! (Volgens hulpverleners: psychiaters, politie etc. ligt dit nog (veel) hoger, maar o.a. omdat artsen de tekenen niet altijd (kunnen-willen-durven) zien, zal dit waarschijnlijk naar 2 à 3 moeten gebracht worden (verdachte overlijdens..., geen lijkschouwing...).

- Eén kind op de tien (1 op 10) kinderen in Vlaanderen is het slachtoffer van zwaar fysiek of psychisch geweld binnen het gezin (klassiek situatie vader/moeder maar ook éénoudergezinnen).

- Eén kind op tweehonderd (1 op 200) is het slachtoffer van seksueel geweld en misbruik.

- Jaarlijks worden tussen de 40.000 à 50.000 kinderen in België, het slachtoffer van fysiek, psychisch en seksueel geweld in dit land, en worden hierdoor getekend voor de rest van hun leven, als je dan weet welke schade deze mishandelingen toebrengen aan kinderen, en wat de gevolgen zijn (o.a. het overnemen van deze negatieve gedragspatronen in hun latere leven), dan kan je wel een idee hebben wat dit betekent naar de toekomst.

- Eén vrouw op zes (1 op zes), is binnen haar relatie het slachtoffer van partnergeweld (waarvan vaak ook kinderen weer getuige en medeslachtoffer zijn).

- Dan is er nog het taboe – wat nu langzaam aan doorbroken wordt (gelukkig) – van mannenmishandeling en bejaardenmishandeling...

Dus geachte heer Alex Colen, uw opmerkingen getuigen van weinig begrip over een van de meest verschrikkelijke en pijnlijke maatschappelijke problemen.

Ik ben hier niet om de Gezinsbond te verdedigen (ben daar zelfs geen lid van), wel om de belangen van kinderen, die mishandeld, misbruikt worden enz. te helpen en te verdedigen.

Kinderen tegen hun ouders beschermen? Jammer genoeg blijkt uit de dagdagelijkse praktijk waarmee ik in contact kom, dat dit nodig is. De afschuwelijke dingen die ik – en anderen – te zien krijgen, die met kinderen gedaan worden, en aangedaan worden door o.a. hun ouders: tja, ik kan alleen maar zeggen gelukkig dat er dan binnen de Gezinsbond mensen zijn die daaraan en rond willen werken; al was het maar om het meest belangrijke – namelijk weerloze kinderen – te beschermen!

De Bond, dient dus tot heel veel! Als overtuigd Vlaming, en Vlaams-nationalist weet ik dat ook in Vlaanderen de meest onvoorstelbaar en verschrikkelijke dingen met kinderen gebeuren. En een kind verdedigen, dat zichzelf niet kan verdedigen, dat is nog altijd een heel nobel Christelijk (en menselijk) ideaal.

Herman Driesen

UIT DE OUDE DOOS

GULDENSPORENSLAG 11 JULI

In de jaren 1920 en '30 werd er hard gewerkt. Er waren toen nog geen vrije zaterdagen of korte werktijden. Alleen de zondag was er voor allen, maar ook dan gold het dat er 's morgens naar de mis moest gegaan worden of naar de markt of zelfs concerten. 1 mei was toen reeds een feestdag en op die dag konden de socialisten hun optochten houden maar op 11 juli was het werken. Alles wat met Vlaanderen te maken had op 11 juli, gebeurde na het werk en dus laat op de avond.

Zo herinner ik mij dat ik als kleine jongen met moeder naar het Van Hombeeckplein te Berchem ging waar er een zangfeest in open lucht gehouden werd onder leiding van de dirigent Karel Candaël, leider van de socialistische koren en leerling van Peter Benoit. Er waren daar een verhoog voor orkest en koren opgesteld en lange banken voor de toeschouwers. Wij zongen: "Zij wilden wat was recht en wonnen wat zij wilden..." en dat alles terwijl het langzaam donker werd. Rondom het plein was alles rustig in de straten. Er was toen nog geen druk verkeer. Er waren weinig auto's of camions en de mensen gingen te voet of waar het mogelijk was met de tram.

Toen ik twaalf jaar oud was nam mijn moeder mij mee naar de Groenplaats (het Groen Kerkhof zoals elke Antwerpenaar dat plein noemde, de francofonen betitelden het als *La Place Verte*). Er zou daar een 11-julioptocht van de Fronters gevormd worden zoals de Vlaams-nationalisten toen heetten; soms noemden zij zichzelf de 'Activisten' als gevolg van de gebeurtenissen tijdens de Eerste Wereldoorlog en de gevolgen ervan. Zij zongen dan: "Activisten willen wij wezen, activisten willen wij zijn. Ja dat voelen wij, ja dat voelen wij, aan ons jeugdig hartje". De tocht zou om 8 uur beginnen maar er werd eindelijk gewacht op meer deelnemers. Een meisje van het comité had ons opgemerkt. Zij had mij herkend. Zij was de dochter van de slager waar ik af en toe gestuurd werd om wat vlees te kopen. Alle medestanders waren vrienden en welkom. Zij had eigenhandig kleine zwartgele bloempjes gemaakt die zij als steun verkocht. Moeder kocht er twee en wij stapten trots op met het Vlaamse symbool opgespeld.

Maar uiteindelijk trokken wij de Nationalestraat in. Vele betogingen en optochten namen deze route omdat aan die straat het bekende Sint-Andrieskwartier lag waar iedereen van de volkse revolutionaire bewoners ofwel Vlaamsgezind was of socialist. Wij kenden er niemand en stapten dan maar op aan het einde maar ik bemerkte dat er achter ons een rij politieagenten opstapte en daarachter met hels lawaai en spandoeken andere betogers. Dat kenmerkte de verdeeldheid tussen de Vlaamsgezinden. Het waren de Vlaamse communisten onder leiding van kameraad Jef van Extergem, celgenoot en vriend van de activist dr. August Borms. Ja, Antwerpen was een revolutionaire stad.

Ik werd er geboren in het jaar 1920. In dat jaar werd op een verboden 11-julibetoging de jonge socialist Herman van den Reek door de Antwerpse politiecommissaris Strauss doodgeschoten. Het stadsbestuur was toen nog volledig liberaal en Belgicistisch tweetalig: Frans-Vlaams, want het woord Nederlands mocht toen ook

In 1952 draaide vader Vandenabeele de financiële kraan dicht en kon Werner werk zoeken. Hij was niet erg gehaast iets te vinden, tot hij in 1957 huwde (er zouden vijf kinderen komen) en zijn brood wel moest gaan verdienen. Zo werd hij in 1958 studiemeester in Lokeren, later leraar geschiedenis en maatschappijleer.

Hij manifesteerde zich steeds meer in vrijzinnige en progressieve zin en werd actief in de Vlaamse Volksbeweging – toen nog geleid door Maurits Coppieters – waar hij, als één der zeldzame vrijzinnigen in de VVB, lid van het hoofdbestuur werd. Hij schreef toen fel tegen de Volksunie, met haar "bierkelderromantiek" en haar "collaboratienostalgie".

In 1964 werd hij SP-lid, stond volgens Rzoska dicht bij de communistische partij, wat hem niet belette... in datzelfde jaar tot de Volksunie toe te treden!

Hij werd daar erg actief: in 1966 afdelingsvoorzitter Lokeren, waarbij het afdelingssecretariaat door zijn vrouw thuis verzorgd werd. In 1967 haalde hij eindelijk zijn licentiaat geschiedenis en het jaar daarop was hij zelfs eerste plaatsvervanger op de Kamerlijst, getrokken door Coppieters.

En dan, in 1970, "na een reeks interne moeilijkheden op alle niveaus" trad hij uit de partij én uit de VVB. Rzoska is over deze episode erg zwijzaam, en dat bevreemdt, omdat nogal wat rechtstreeks betrokkenen van toen nog leven en een verklaring zouden kunnen geven...

Vandenabeele was daarna actief in het communistische Masereelfonds, was vooral actief als (blijkbaar zeer gewaardeerde) leraar, gids, voordrachtgever. In 1982 gaf hij nog eens blijk van activiteit, door een extreemlinkse betoging te leiden, tegen Bert Eriksson. Naar buiten optreden deed hij heel weinig: zat zijn politieke ommekeer, met de daarbij horende, onvermijdelijke vereenzaming ten overstaan van vroegere politieke vrienden, er voor iets tussen? In de tekst vind ik daar jammer genoeg geen antwoord op.

Typisch is de vermelding dat hij "in de jaren '90, voor 't eerst weer de IJzerbedevaart bijwoonde".

En wat ik zeker mis: enkele korte stukjes van hemzelf. Een lacune!

Roeland Raes

VAN CAMPENHOUT, Nico (red.), *Een huldeboek voor Werner Vandenabeele (1926-2000)*, Stad Lokeren (samen met het Masereelfonds en IMAVO⁽²⁾), 2002, 279 pp., ill., D/2002/2270/2, 30 €.

(1) Auteur van het boek "Zij komen allen aan de beurt, de zwarten. Het kamp van Lokeren 1944-1947", besproken in *Bormshuis-Broederband*, jrg. 37, nr. 1, januari-februari 2000.

(2) IMAVO, Instituut voor Marxistische Vorming, samen met het Masereelfonds behorend tot de politieke familie van de Kommunistische Partij, die hoewel haast onzichtbaar voor het grote publiek, nog steeds bestaat.

WACHTPOST

tijschrift van de Vriendenkring FW – WB – JK – VI.Flak

Inlichtingen: p/a Dries Timmermans,
Turnhoutsebaan 190/3A bus 2, 2140 Borgerhout

(ruiladvertentie)

nog niet gebruikt worden. Het uithangen of vertonen van een zwartgele leeuwen-vlag was bij politiebevel verboden. Dat de commissaris een Duitse naam droeg was niet toevallig, vele Antwerpenaren stamden af van de Duitse handelaars die er zich gevestigd hadden en, om carrière te maken, hun kinderen naar Franstalige scholen hadden gestuurd.

Na een verkiezing waarin katholieken en socialisten afspraken gemaakt hadden die in de volksmond het 'Mystieke Huwelijk' genoemd werd, verloren de liberalen de meerderheid en kreeg Antwerpen (na een periode met de slappe Frans van Cauwelaert) een bestuur met de socialist Camille Huysmans als burgemeester. De stad werd nu officieel eentalig Nederlands. De Vlaamse Schouwborg werd omgedoopt tot Nederlandse Schouwborg. Alle Franstalige straatnaamborden werden overschilderd en alle straten kregen Nederlandstalige namen. Het feest van de 'Slag der Gulden Sporen' werd nu door het stadsbestuur grandioos gevierd. Het verhaal van de 'Leeuw van Vlaanderen' zoals beschreven in het boek van Henri Conscience was tot een toneelstuk bewerkt en opgevoerd worden in de Nederlandse Schouwborg. Dat werd nu 's avonds opgevoerd met pracht en praal op de Grote Markt.

Als verlichting waren wij de stille wazige gaslantaarns gewoon maar nu werden er voor het eerst sterke booglampen gebruikt op de Grote Markt. Het was hel en schitterend. Een Waal die zo erg van toneelspele hield dat hij zich te Antwerpen had gevestigd en zich Bob Storm noemde omdat hij zo een gespierd en sterk lichaam had vertolkte de rol van de slager Jan Breydel. Willy vander Meulen was de sluwe Pieter de Coninck en de graaf van Vlaanderen werd gespeeld door theaterdirecteur Joris Diels himself. Het hele stadsbestuur woonde op de tribune de vertoning bij.

De Franse ridders te paard waren gerekruteerd uit de bereden Gendarmerie terwijl het Vlaamse voetvolk soldaten waren van de infanterieregimenten uit de kazernes rond Antwerpen. Er waren luidsprekers – een nieuwigheid in die tijd – zodat iedereen het gesproken woord goed kon verstaan en toen de Vlamingen de zege behaalden op het Groeningeveld richtten de soldaten van het Belgische luchtafweer met hun sterke schijnwerpers (grote kolossale kasten op hoge wielen waren dat met enorme booglampen met koolpunten waartussen een elektrische stroom vonken tussen de twee polen deed ontstaan achter grote bolvormige glazen lenzen) hun stralenbundels op wanden van de hoge Onze-Lieve-Vrouwetoren en deden ze op en neer glijden langs de stenen ornamenten. Bovendien hadden op de tranen van de toren zich muzikanten opgesteld die hun bazuinen ver over de stille stad deden galmen. Een dreunende Vlaamse Leeuw werd door honderden kelen meegezongen en er kwam geen einde aan de toejuichingen. De burgemeester werd luid toegejuicht. Franstalig Antwerpen bestond niet meer. Het was een prachtig moment.

Als ik de Grote Markt verliet en weer door de donkere eenzame straten van de oude stad liep, was het alsof ik zweefde. De Franstalige opschriften van de grote magazijnen en chique winkels konden mij niet meer deren.

Ik had Vlaamse cultuur beleefd en gestaan tussen een massa mensen die net als ik Vlamingen waren.

Het zou mij nooit meer los laten.

Alex Victor Colen, Gent (84 jaar)

(8) F. Van Campenhout, *Broederband is mijn naam. Van Vriendenkring tot Broederband 1961-1991*, blz. 26, 54-56.

(9) S. Hiers, Het ontstaan en de groei van het Vlaams Nationaal Jeugdverbond (VNJ), in *Wetenschappelijke Tijdingen*, jg. 57, nr. 1, maart 1998, blz. 3-28; *Broederband*, jg. 17, nr. 2, febr. 1981, blz. 10.

EEN HULDEBOEK VOOR WERNER VANDENABEELE (1926-2000)

Onder redactie van Nico van Campenhout, archivaris-conservator van de stad Lokeren, worden in dit erg verzorgd uitgegeven boek meer dan twintig studies en getuigenissen gebundeld. Het is vaak zo met een 'liber amicorum', veel bijdragen kunnen best belangwekkend zijn, maar hebben met de gehuldigde weinig uitstaans. De ondertitel vermeldt toch "Opstellen voor een inspirerende non-conformist", maar een achtstal gaan over "de geschiedenis van Lokeren" (het verband met Vandenabeele is alléén dat hij in Lokeren woonde en er les gaf) en nog eens negen betreffen *Studies over Vlaamse en andere geschiedenis*; bij de medewerkers nogal wat communisten: Jan Debrouwere, Joost Vandommele, Juul Verhelst, Griet Maréchal...

Daarbij best wel belangwekkende stukken: dat van Vandommele over *René De Clercq medereiziger van de socialistische arbeidersbeweging* of dat van Herman Maes over *De Rijksuniversiteit te Gent en de 'Ecole des hautes études à Gand'*, maar nogmaals: daar komt Vandenabeele nergens bij te pas. Blijven dan vier korte "herinneringen" door oud-collega's en oud-leerlingen én eindelijk een biografie, door Björn Rzoska⁽¹⁾: *Werner Vandenabeele, historicus tussen Vlaamse Leeuw en Internationale*, een vrij beknopt stuk van amper 20 bladzijden.

De gehuldigde was de oudste zoon van een Vlaamsvoelend geneesheer uit Overmere, Jules Vandenabeele; het gezin telde vier kinderen. Vader was actief in de Vlaamse Beweging (VOS, Davidsfonds, VTB) en vanaf 1933 VNV-lid.

Werner studeerde in Gent aan het Sint-Barbaracollege, begon rechten in Leuven, haalde de kandidatuur en ging dan naar Gent geschiedenis studeren. Hij was er actief in Vlaamsgezinde studentenkringen, o.a. in de Oranjekring die rond Wim Jorissen de radikalen in het KVHV groepeerde, maar vanaf 1951 was hij ook lid van "t Zal wel gaan" de rabaat antichristelijke en zeer lauw Vlaamsvoelende studentenbeweging.

tegem onder impuls van Arthur De Troyer de vereniging Broederband werd gesticht, was Haegens meter van die 'vriendenkring' van door de repressie getroffen Vlaams-nationalisten. Samen met haar man en andere Broederbanders nam ze deel aan de Verschaevbedevaarten naar het Oostenrijkse Solbad Hall in 1967, 1971 en 1973⁽⁶⁾. In maart 1979 werd ze erelid van het Sint-Maartensfonds. In 1980-1981 was ze lid van het Aanbevelingscomité van het tijdschrift *Dietsland-Europa*. Op zondag 4 juli 1982 werd ze, samen met onder meer de weduwen van Theo Brouns, Edgar Lehembre, Germain Lefever en Jef Goossenaerts, allen slachtoffers van de repressie, als eregast uitgenodigd op de vijfenvijftigste IJzerbedevaart. Kris Yserbijt las er de eed van trouw voor, die door voornoemde vrouwen van op de scène voor de Paxpoort en de duizenden bedevaarders op de vlakte werd nagezegd. Ook aan meer neutrale en pluralistische Vlaamse verenigingen en activiteiten gaf ze morele en financiële steun.

In de zomer van 1963 trachtte haar man, die sedert februari 1962 landelijk erevoorzitter was van het Jongeren Steunkomitee (JSK), de oudervereniging van het Vlaams Nationaal Jeugdverbond (VNJ), gesprekken op gang te brengen tussen de drie voornaamste nationalistische jeugdverenigingen van dat moment: het VNJ, het Verbond van Blauwvoetvendels (VBV) en het Algemeen Diets Jongerenverbond (ADJoV). Maar zijn initiatief heeft niet tot een eenheid geleid. Haegens was niet direct bij de inzet van haar man betrokken maar heeft hem gesteund. Toen het VNJ in 1981 zijn twintigjarige bestaan vierde, heeft ze samen met Angela Tysmans en Jet Claessens het meterschap aanvaard⁽⁹⁾.

Haar man overleed in Aalst op 3 september 1974. Ze overleefde hem zeventien jaar en overleed in Aalst op zondag 15 maart 1992. Ze werd begraven op zaterdag 21 maart. Op de kist lag een leeuwenvlag en de kerkelijke dienst werd besloten met De Vlaamse Leeuw en het Wilhelmus. Haar lichaam werd bijgezet in de familiegrafkelder op het kerkhof van Hofstade. Op haar doodsprentje stond enkel de tekst: "Getrouw aan haar leuze 'Ik dien' heeft ze haar levenstaak moedig en met liefde volbracht".

Frans van Campenhout

(1) Een uitvoeriger artikel over mevrouw Gravez (door F. Van Campenhout) verscheen in het heemkundige tijdschrift *Het Land van Aalst* (jg. 55, nr. 2, april 2003, blz. 77-116).

(2) B. De Wever, *Greep naar de macht*, blz. 159-160; *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*, blz. 3387-3388.

(3) M. Gravez-Haegens in *Programma-brochure 4e Landdag VNV*, Gent 21-22 mei 1938.

(4) B. De Wever, *Greep naar de macht*, blz. 285-286.

(5) Gravez-Haegens in *Nele*, jg. 10, nr. 2 (febr. 1941), blz. 20-21; *De Vlag*, jg. 4, nr. 11, juni 1942, blz. 563.

(6) F. Seberrechts, *Geschiedenis van de DeVlag*, blz. 67; J. & B. Ghysens, *De Duitse bezetting te Aalst 1940-44. Reconstructie van een collaboratie*, blz. 427 & 435.

(7) *Vrouwenwerken "De Vlag". Statuten*, brochure s.d.; opgesteld door de Landsorganisatieleider Fr. van der Auwera en de Landsvrouwenleidster M. Gravez-Haegens, en ondertekend met "Heil Hitler!".

MAGDA GRAVEZ-HAEGENS

Magda Haegens, geboren in Zele op 30 januari 1900, trouwde in september 1922 met dokter Hilaire Gravez. Haar man had een leidende rol gespeeld in de Frontbeweging en had een sterke reputatie in de Vlaamse beweging. Het gezin vestigde zich in Aalst⁽¹⁾.

Dietse jeugdbeweging

Als vijftienjarige stichtte Haegens in Zele de meisjesbond Rijzende Krachten, waarvan ze voorzitter werd. De stichting midden in de Eerste Wereldoorlog was geen groot succes, maar ze is tekenend voor de ondernemingszin van Haegens die zich van jongsaf een leiders- en voortrekkersrol had toegemeten. Na haar huwelijk werd ze in Aalst voorzitter van de Vlaamse meisjesbond De Denderlelie. Maar al snel oversteeg ze de plaatselijke werking en speelde ze een belangrijke rol in de leiding van de Katholieke Vlaamse Landsbond voor Vrouwen en Meisjes. Ze werd in oktober 1925 ondervoorzitter van de Oost-Vlaamse gouw en in 1926 ondervoorzitter van de Landsbond en gouwleidster van Oost-Vlaanderen.

De Landsbondmeisjes moesten aan zelfvorming doen. Maar binnen het hoofdbestuur koppelden steeds meer leden aan dat ideaal ook een Vlaams-nationalistische opstelling. In 1925 spraken ze zich uit voor amnestie voor de activisten van de Eerste Wereldoorlog en het *Gudrun*-nummer van mei 1928 was volledig gewijd aan de gevangen activist August Borms naar aanleiding van zijn vijftigste verjaardag. Ofschoon ze niet deelnamen aan betogingen en niet aan partijpolitiek deden, werden ze in die Vlaams-nationale opstelling door de basis maar schoorvoetend of zelfs helemaal niet gevolgd. In Oost-Vlaanderen werden enkele bonden ontbonden en van andere ging er nagenoeg geen activiteit meer uit. Haegens zette zich dus in om de Oost-Vlaamse vrouwen- en meisjesbeweging nieuw leven in te blazen. Blijkbaar met enig succes, want in het novembernummer van *Gudrun* 1927 kon een uitvoerig verslag gepubliceerd worden over de veelzijdige werking in Oost-Vlaanderen. Denderlelie was een van de actiefste afdelingen.

Haegens, die actief was in de politiek van de stad Aalst, eiste evenwel een concreter engagement. Ze wilde aansluiting bij de Vlaams-nationale partijen en stichtte in 1930 het Vlaams Nationaal Vrouwenverbond, dat los stond van de Landsbond en op politiek gebied aan zijn leden een grotere vrijheid gaf. Naast de bond van Aalst kreeg ze steun van soortgelijke verenigingen uit Aarschot, Mol, Sint-Niklaas, Zottegem en Turnhout. Ze wilde af van het elitaire karakter van de Landsbond en rekruteerde vooral onder volks- en arbeidersvrouwen. Doel was de Vlaams-nationale vrouwen en vrouwenbonden te verenigen tot een zelfstandige organisatie, "ten einde het stambewustzijn der Vlaamse vrouw op te wekken en te steunen". Het VNVV had al snel afdelingen over heel Vlaanderen. Het opende

HET VERBOND

maandblad van het Nationalistisch Verbond

Jaarabonnement: 15 euro via rek.nr.: 456-9570351-67

Lisbloomstraat 31, 3500 Hasselt

een secretariaat in de Justus Lipsiusstraat in Brussel en startte in juli 1931 met een eigen tijdschrift *Nele*. De afdelingen deden aan toneel en zang, organiseerden bijeenkomsten naar aanleiding van 11 juli, Sint-Lutgardis, Kerstmis..., waren aanwezig op de IJzerbedevaart. In toespraken en in het tijdschrift *Nele* werd steun verleend aan de vredesbeweging en aan dienstweigeraars en belangstelling en sympathie getoond voor de activisten en hun vrouwen die evenals de mannen door de naoorlogse repressie waren getroffen. Na de scheuring tussen de Landsbond en het VNVV volgden enkele maanden van wederzijdse beschuldigingen en verdachtmakingen, onder meer in de respectievelijke bladen *Gudrun* en *Nele*. Maar ten slotte kwam het tot een terreinafbakening: het VNVV zou vrouwen boven de eenentwintig jaar groeperen, de Landsbond zou zich beperken tot de meisjesbeweging.

Lang bleef het VNVV evenwel niet autonoom. Toen in 1933 het Vlaams Nationaal Verbond (VNV) werd gesticht, zocht VNV-leider Staf de Clercq contact met Haegens en haar man die leider was van het Algemeen Vlaams-Nationaal Jeugdverbond (AVNJ). Zowel Haegens als haar man hadden het moeilijk om hun organisatie te laten opgaan in een groter geheel. Maar in 1934 sloten ze toch alle twee aan bij het VNV. Haegens werd leidster van de Vrouwencentrale; haar man leidde de jeugdcentrale voor jongens. Ze werden ook lid van de VNV-Hoofdraad. De Clercq gaf Haegens de opdracht *“de Vlaams-nationale vrouwen en meisjes van Vlaanderen te organiseren”*. Meteen bewoog Haegens zich opnieuw op het terrein van Tysmans. Pogingen om tot nieuwe afspraken te komen mislukten en het VNVV nam opnieuw meisjes op in zijn rangen. Over heel Vlaanderen stichtte het kerlinnekens- en kerlinnenafdelingen⁽²⁾.

Als VNVV-leidster en AVNJ-leider waren Haegens en haar man gehoorzaamheid verschuldigd aan de VNV-leider, maar binnen de vrouwen- en jeugdbeweging behielden ze een grote zelfstandigheid. Niettemin werkte het VNVV nauw samen met het VNV en nodigde het VNV-sprekers uit. Het kreeg eenzelfde structuur met gouw-, arrondissements-, gewestleidsters en plaatselijke leidsters. In *Nele* verschenen vooral vormende artikels over de rol van de vrouw in het gezin en als moeder; af en toe ook over politiek. Toen eind 1935 het VNV-weekblad *Strijd* begon te verschijnen, kreeg het VNVV er een eigen rubriek in, maar *Nele* bleef verschijnen.

Op het lokale vlak organiseerde het VNVV politieke lessen, socio-culturele en educatieve bijeenkomsten. De leden spraken over vrouwenstemrecht, schreven adressen en verspreidden folders in dienst van het VNV. Op politiek gebied sloot het VNVV aan bij de visie van het VNV: via zelfbestuur voor Vlaanderen groeien naar een Dietse staat. De meisjes hadden evenwel een eigen taak. *“Wij willen de gemeenschap veroveren door het gezin en daarom willen we dat de vrouw of moeder, het hart van het gezin, gevormd weze en bewust zij van de zware verantwoordelijkheid, die zij draagt ten opzichte van haar volk”*⁽³⁾. De Clercq preees Haegens voor haar voorbeeldige inzet en noemde het VNVV een modelorganisatie⁽⁴⁾.

Maar de goede verstandhouding bleef niet duren. Hilaire Gravez wilde een eigen Germaanse koers varen en komen tot een algemene Dietse jongensbeweging die ook niet VNV-jeugdgroepen zou omvatten. Hij werd in maart 1938 door De Clercq als jeugdleider ontslagen en vervangen door de Antwerpse dokter Edgar Lehembre. Haegens zat meteen tussen twee vuren. Ze wilde de Vlaams-nationale strijd

de directeur, de aalmoezenier of zuster overste. In februari 1949 werd in de afdeling van Haegens zelfs een vorm van zelfbestuur ingevoerd, waar de gevangenen onder elkaar tal van afspraken maakten en taken verdeelden. Ze waren verantwoordelijk voor de inwendige orde en mochten 's avonds opblijven tot half tien. Haegens werd door haar medegevangenen tot leidster verkozen. Ze werd in Sint-Kruis ook correspondentente van de documentatiedienst en vertegenwoordigster van *Opbouw*. Dat was een mooi uitgegeven en gedrukt “tijdschrift door en voor gedetineerden” dat tussen 1948 en 1950 twee maal per maand verscheen en dat in de diverse Vlaamse gevangenissen verkocht en gelezen mocht worden. Haegens zond af en toe een artikel in over het leven in Sint-Andries. Vanaf 4 maart 1950 verscheen naast *Opbouw* ook *t Bouwerke*. Het stond op een minder intellectueel peil, bracht vooral nieuws uit Vlaamse kampen en gevangenissen en verscheen driemaal per maand. Ook daarin publiceerde Haegens af en toe een artikel over het leven in Sint-Andries.

Op 4 november 1950 werd haar straf teruggebracht tot zestien jaar. Eind 1950 had ze dan een derde van haar straf uitgezeten en kon ze aanspraak maken op vervroegde vrijlating. Op 24 december 1950 mocht ze de gevangenis verlaten.

Laatste jaren

Haar man was al in mei 1950 vrijgelaten. Hij mocht zich evenwel niet in Aalst vertonen en kreeg een verplichte verblijfplaats in Duinbergen in Heist-aan-Zee, waar hij sedert 1938 een appartement had. Ook Haegens mocht zich na haar vrijlating niet in Aalst vertonen. Ze woonde een tijdlang in Zele bij haar schoonzus en pas eind 1951 konden Haegens en haar man naar Aalst terug. Ze kregen er evenwel maar enkele kamers op de eerste verdieping van hun huis. Dat was begin september 1944 geplunderd, daarna bezet door het Onafhankelijkheidsfront en vanaf eind november 1944 in gebruik genomen door de stad Aalst voor de ravitailleringdiensten en nadien voor het bestuur der registratie. Het was fel beschadigd. Pas in 1955 kregen ze het hele huis terug.

In juli 1962 diende Haegens, bijgestaan door advocaat Louis Kiebooms, een aanvraag tot eetherstel in. Het Hof van Beroep in Gent gaf er op 12 februari 1963 een gunstig gevolg aan.

De laatste jaren van hun leven woonden dokter en Magda Gravez op het Keizerlijk Plein in Aalst. Ze bleven hun rechts gedachtegoed trouw, steunden moreel en financieel allerlei Vlaams-nationalistische initiatieven – onder meer de aanleg van een erepark voor oostfrontstrijders in Stekene – maar speelden geen uitgesproken rol in de Vlaams-nationale politiek.

Ze bleven in contact met vroegere strijdgenoten en genoten in die kringen heel wat waardering. Toen op 24 oktober 1964 tijdens het ‘vierde familiefeest’ in Erwe-

BERKENKRUIS

maandblad van het St. Maartensfonds

Voor inlichtingen: Postbus 434, 2000 Antwerpen 1

(ruiladvertentie)

de DeVlag. Op 20 april 1944 benoemde Van de Wiele Haegens tot hoofdamtsleidster van de DeVlag-Vrouwenwerken *“als blijk van waardering voor uw onverpoopte inzet in het kader der DeVlag en voor uw trouw aan Führer en Rijk”*. Mid- den 1944 werden de Vrouwenwerken officieel een zelfstandige organisatie met eigen statuten. Toch blijkt dat Vrouwenwerken ook na die erkenning nog geen autonome dienst was. De leidsters konden weliswaar eigen activiteiten organiseren en kregen inspraak in benoemingen, maar de algemene lijn werd bepaald door de mannen van de DeVlag. Ook Haegens was *“verantwoordelijk tegenover de Landsleider”* en kreeg van de DeVlag-leiding *“directieven”*⁽⁷⁾.

Toen de geallieerden naderden, was Haegens niet van oordeel dat de strijd moest worden opgegeven. Ze spoorde de gewestleidsters aan tot strijdvaardigheid en vroeg hen om ook in Duitsland hun plicht als nationaal-socialistische vrouwen in acht te nemen. Op 2 september 1944 vertrok ze, samen met haar man, naar Duitsland. In Luneburg hield ze zich bezig met de geëvacueerde vrouwen en kinderen. In januari 1945 kwam ze in Hildesheim, waar de DeVlag haar hoofdzetel had. Ze had er een bureau en zette er haar hulp aan gevluchte Vlamingen voort.

Gevangenis

Na de Duitse capitulatie verbleef ze een drietal weken in verschillende kampen in Duitsland. Eind juni kwam ze naar België terug en werd in Herentals gearresteerd. Van daar werd ze overgebracht naar Turnhout, een tweetal weken opgesloten in Merksplas en in Vorst en daarna geïnterneerd in Gent. Het gevangenisregime was in die eerste naoorlogse maanden vrij streng. Een brief schrijven mocht slechts twee keer per maand en die mocht telkens niet langer zijn dan vijftig of dertig lijnen. Bezoek mocht maar van één enkel familielid.

Op 29 oktober 1947 kwam Haegens voor de Krijgsraad in Gent. De advocaten Fernand Delhaise en Jozef De Meester trachtten haar zo goed mogelijk te verdedigen en voerden een tiental personen aan die een getuigenis ten gunste wilden afleggen. Niettemin veroordeelde de rechtbank haar tot twintig jaar buitengewone hechtenis. Ook moest ze de kosten van het proces betalen. Het Krijgshof van Gent heeft op 5 februari 1948 de straf bevestigd.

Het celregime had haar gezondheid ondermijnd. Ze leed aan suikerziekte en kreeg problemen met haar ogen. Mee daarom werd ze in april 1948 overgebracht naar het Interneringscentrum Sint-Andries bij Brugge, bestuurd door de Zusters van de Weldadigheidsgestichten. De verstandhouding met de directie was er goed en de gedetineerden kregen ruimschoots de gelegenheid om eigen initiatieven te ontwikkelen. Gedetineerde vrouwen zongen in een koor, verzorgden de misvieringen en organiseerden een Vlaamse kermis (met attracties en spelen, uiteraard binnen de muren!) en feestavonden met toneel op het naamfeest van

DIETSLAND - EUROPA

Proefabonnement 3 nummers: 2,50 €

Rek.nr. 000-0166488-36 t.n.v. Were Di, 2100 Deurne

Inlichtingen: 03 324 41 95

(ruiladvertentie)

niet opgeven, maar verteerde maar moeilijk dat De Clercq haar man de laan had uitgestuurd en wilde net als haar man onafhankelijker worden van het VNV.

Bereid tot collaboratie

Haegens en haar man waren van meet af aan bereid tot collaboratie. Ze geloofden dat Duitsland de oorlog gewonnen had en dat de toekomst van Europa – en van Vlaanderen – in Duitse handen lag. Ze waardeerden in het nationaal-socialisme de drang naar orde en tucht, de afkeer voor demagogie en parlementair gepraat en hadden veel bewondering voor de sociale prestaties van Hitler. In een artikel in *Volk en Staat* van 1 augustus 1940 schreef ze: *“De kamp door ons gevoerd de laatste jaren van het liberaal democratisch bewind was zwaar en weinig bemoedigend omdat wij als baanbrekers van de nieuwe nationaal-socialistische volkse gedachte stroomop moesten varen”*. Maar nu *“treedt een volk vooruit, dat door eensgezindheid, taaie arbeid, opofferingsgeest, tucht en wilskracht, de wereld veroveren wil voor de nationaal-socialistische gedachte, die van het Duitse volk op enkele jaren tijd het sterkste, het moedigste, het volksverbonden volk gemaakt heeft, dat wij nu steeds beter leren kennen en bewonderen. Terwijl de mannen kampen, dienen de vrouwen voor de zegen dier gedachte, welke haar de waarde van het leven in dienst der volksgemeenschap leert hoogschatten”*. In augustus 1940 was ze aanwezig op een grootse hulde in Gent aan August Borms die in mei 1940 naar Frankrijk was weggevoerd.

Onmiddellijk na de Duitse inval zocht Haegens opnieuw contact met Tysmans in een poging om het VNVV te laten samenwerken, eventueel te fuseren met de Dietse Bond voor Vrouwen en Meisjes ‘Ik Dien’ van Tysmans. Ze bleef dromen van een brede onafhankelijke organisatie. Ze werd evenwel niet gevolgd door de Hoofdraad van het VNVV die de band met het VNV niet wilde loslaten. En Tysmans verwierp een opsloping door het VNV, omdat het zich volgens haar niet consequent Diets en volks had opgesteld. Op 5 augustus 1940 bezorgde Haegens een compromisvoorstel aan De Clercq. De Vlaams-nationale meisjes- en vrouwenorganisaties zouden samensmelten, tijdens de *“reorganisatieperiode”* onafhankelijk zijn en later samenwerken met de *“Volks-Dietse mannenorganisatie, onder welke benaming en vorm deze zou tot stand komen”*. Maar het voorstel kreeg bij de VNV-leiding weinig steun.

Daarop sloot Haegens eigenmachtig een akkoord met Tysmans. De twee leidsters deelden mee dat hun organisaties versmolten waren tot de Dietse Vrouwen- en Meisjesbond. De VNV-leiding reageerde ontstemd en vroeg de VNVV-leden trouw te blijven aan het VNV en zijn leiders. De Clercq zette Haegens uit de beweging en benoemde Odile Maréchal-van den Berghe tot haar opvolgster. Die maakte van het VNVV opnieuw een onderdeel van het VNV. Geen enkele VNVV-afdeling mocht nog contacten onderhouden met Haegens. Die bezat evenwel de ledenlijsten, de boeken, het drukwerk, het geld en het weekblad *Nele* en weigerde dat alles over te dragen. Daardoor had het nieuwe VNVV het de volgende maanden administratief erg moeilijk. Het maandblad *Nele* van Haegens bleef bestaan tot in het voorjaar van 1941. Blijkbaar heeft de fusie met de meisjesbond van Angela Tysmans niet lang geduurd.

De Vrouwenwerken van de DeVlag

In 1941 stelde DeVlag-leider Jef van de Wiele aan Haegens voor om zich met de Vrouwenwerken van de DeVlag bezig te houden, een dienst die nog embryonaal was en voorlopig geleid werd door de algemene secretaris van de DeVlag, Jos Henskens.

Van de Wiele had in april 1941 in Aalst een cel van de DeVlag gesticht, die vooral vanaf oktober 1941 actief was. Uit dagboeknotities van Haegens blijkt dat ze Van de Wiele al kende van vóór de oorlog, toen hij in de jaren 1936-1937 atheneumleeraar was in Aalst, en dat ze in september 1941 met hem gecorrespondeerd heeft over de mogelijkheden om in Vlaanderen de sociale Vrouwenwerken aan te pakken. Ze had begin 1941 in Berlijn de nationaal-socialistische vrouwenbeweging leren kennen en er “*de brede geest van samenhang en wederzijds begrip*” geconstateerd. Ze was getroffen door de “*voornaamheid en beschaafde omgang*” bij de leidsters en leiders van de verschillende organisaties⁽⁵⁾ en wilde haar beweging naar het Duitse model organiseren. Ze stelde daarom als voorwaarde dat ze in de Vrouwenwerken de vrije hand kreeg en zelfstandig kon werken. Van de Wiele heeft dat beloofd, maar haar tegelijk doen inzien dat zulks maar geleidelijk zou kunnen gebeuren omdat de bestaande vrouwen- en hulporganisaties geen nieuwe concurrerende vrouwenactie zouden dulden en omdat op dat moment alleen de Eenheidsbeweging VNV door de Duitsers erkend werd.

Eind 1941 werd ze leidster van de dienst Vrouwenwerken van de DeVlag. De dienst moest nog worden uitgebouwd en hing in de beginfase dan ook helemaal af van de DeVlag. Die betaalde de bedienden en stelde bedragen ter beschikking om de diverse onkosten te dekken, zoals de huur van gebouwen, de kosten voor de werking van het secretariaat dat aanvankelijk gevestigd was in de zetel van de DeVlag in de Brusselse Wetstraat. Haegens verwachtte van de vrouwen inzet om het nationaal-socialisme in Vlaanderen te verspreiden en om Vlaanderens toekomst in het Rijk te verzekeren. Over heel Vlaanderen werden afdelingen en diensten uitgebouwd. Aan het hoofd ervan stonden referenten die samen met de algemene vrouwenreferente Haegens de staf van de Vrouwenwerken vormden.

In de lijn van de nationaal-socialistische ideologie lagen de activiteiten van Vrouwenwerken aanvankelijk vooral op Moederdienst, Huishoudkunde-Volkshuishoudkunde en Hulpdienst. De rol van de vrouw was vooral gericht op het moederschap en het gezin werd gezien als de basis waarop de organische structuur van het volk berustte. De vrouw moest beseffen dat haar kinderen niet alleen deel uitmaakten van de familie maar ook van de gemeenschap, het volk.

Via ‘scholingsbrieven’ kregen de diverse leidsters een schema dat als model kon dienen voor de maandelijkse vergadering van hun afdeling. Zo’n vergadering begon met een “*Groet aan de Führer*” en stond in het teken van een spreuk die vaak politiek gekleurd was. Er werden liederen gezongen en aangeleerd en

STORM

tijdschrift van het Vlaams Nationaal Jeugdverbond

Jaarabonnement: 15 € binnenland – 25 € buitenland

Rek.nr. 645-1132220-71

(ruiladvertentie)

maandelijks werd een boek besproken. De leiding verschaftte meisjes en jonge vrouwen alle informatie om als verpleegsters of hulpverpleegsters in dienst te treden van het Duitse Rode Kruis, of als Nachrichtenhefnerinnen (boodschappers, telefonistes, marconistes,...) in dienst van de Deutsche Wehrmacht. Ze rekruteerde vrouwen die in Duitsland gingen helpen in de huishouding of op het land of er een beroepsopleiding kregen. Ook vrouwen die als bemiddelaarsters optraden voor de belangen van de Vlaamse arbeidsters in Duitsland. De leiding werkte ook samen met de Kinderlandverschickung die voor Vlaamse kinderen een vakantie organiseerde in veilige streken in Duitsland en zorgde voor Vlaamse begeleidsters. De Hulpdienst zorgde ervoor dat Vlaamse meisjes die met een Vlaamse SS-man wilden trouwen, kosteloos een scholing van zes weken konden volgen in Duitsland en dat vrouwen van oostfrontsoldaten een rustkuur kregen in Duitsland, in gebouwen van de Duitse Volkswohlfahrt. Nog eind april 1944 vertrokken vijftiendertig vrouwen en moeders van SS-vrijwilligers naar het Mutterheim Grensbach-Baden. Onder de kandidaten ging de voorkeur uiteraard naar vrouwen die de politieke mening van hun man of zoon deelden. In september 1942 begeleidde Haegens Vlaamse kinderen naar Paderborn⁽⁶⁾. Toen naar het einde van de bezetting toe de geallieerde bombardementen talrijker werden, organiseerde Vrouwenwerken hulp onder meer door verpleging van gewonden en door soepbedeling.

In navolging van de DeVlag en de Duitse vrouwenorganisaties trachtte Haegens in Vrouwenwerken ook andere diensten uit te bouwen. Er werd een begin gemaakt met de oprichting van jeugd- en kindergroepen. Op haar hoogtepunt zou Vrouwenwerken vier- tot vijfduizend leden hebben gehad. De Aalsterse afdeling van Vrouwenwerken had ze ondergebracht naast haar huis in een gebouw dat ook haar eigendom was en ze had er een zeer actieve afdeling van gemaakt. Maar op andere plaatsen kwam de organisatie maar moeizaam van de grond of had men geen of onvoldoende bekwame of enthousiaste leidsters. De hulpverlening liep lang niet zo vlot als Haegens het zich had voorgesteld. Er was een nijpend tekort aan vrijwilligsters die zich konden en wilden vrijmaken om gratis anderen te helpen. Ze voerde daarom een intense propaganda. Teksten of fragmenten uit haar toespraken werden opgenomen in dag- en weekbladen. De activiteiten van Vrouwenwerken kwamen aan bod op de radio en in bladen als *De Vlag* en *Balming*.

Begin 1943 werd het plan opgevat om een eigen vrouwentijdschrift uit te geven. En vanaf januari 1944 verscheen het maandblad *Vrouwenleven*. Het wilde “*de vrouw en het leven der vrouw langs alle kanten (te) belichten*” en aan vele lezessen “*richting, hulp en ontspanning*” geven. Medewerkers waren onder meer Blanka Gyselen, Anita Buyse, Mia Putman en Maria de Lannoy. Na augustus 1944 (nummer acht) hield het op te bestaan.

Net als enkele jaren voordien in het VNVV, wilde Haegens dat ook de Vrouwenwerken een grote mate van zelfstandigheid kregen. Ze dulde geen betutteling van mannen en nodigde op de bijeenkomsten en vergaderingen alleen vrouwen uit. De Vrouwenwerken kregen een eigen secretariaat in de Jourdanstraat in Brussel, inden zelf het lidgeld en hadden een eigen budget. Blijkbaar had de hogere DeVlag-leiding geen ernstige bezwaren tegen die gang van zaken. De DeVlag was een politieke beweging geworden en vrouwen moesten zich niet met politiek bemoeien. Ze konden lid zijn van Vrouwenwerken zonder lid te zijn van